Seculos escuros

A expresiÃ³n SÃ©culos E scuros se refire Ã¡ situaciÃ³n que viviu a lengua galega durante

os sÃ©culos XIV, XVII e XVIII, en que o idioma galego quedou reducido case exlusivamente Ã¡ lingua oral e perdeu boa parte dos usos escritos.

A presiÃ³n do castelÃ¡n afoga Ã³ galego en todos os niveis comunicativos de certa formalidade, e este proceso non foi algo natural, senÃ³n que unha serie de motivos polÃ-ticos, fundamentalmente, provocou esta situaciÃ³n. A causa principal foi a introducciÃ³n do uso do castelÃ¡n cando no sÃ©culo XIII Galicia quedou integrada na coroa de Castela.

A penetraciÃ³n de nobres castelÃ¡ns foi intensa, e o cambio de lengua pasou a ser un requisito indispensable. A desgaleguizaciÃ³n produciuse nun principio nos Ã¡mbitos mÃ¡is formalizados, e inmediatamente tamÃ©n a nivel familiar. Os cargos civÃ-s e eclesiÃ¡sticos mÃ¡is importantes tamÃ©n foron concedidos a persoas non galegas.

Ã‰ decir, dunha sociedade desenvolvida en galego na Idade Media, pÃ¡sase agora a unha situaciÃ³n en que a maior parte das clases poderosas veÃ±en de fora e exprÃ©sanse en castelÃ¡n, o mesmo idioma que se impÃ³n na administraciÃ³n, no ensino e na igrexa, o que relega e marxina o galego Ã¡ condiciÃ³n de lengua oral e popular, coa conseguinte perda de prestixio Ã³s ollos dos falantes.

AdemÃ¡is, nun perÃ-odo en que o castelÃ¡n, o italiano, o francÃ©s, se desenvolven como lengua de cultura coa apariciÃ³n das sÃºas primeiras gramÃ¡ticas e a dos seus primeoiros libros impresos o galego fica reducido a un Ã¡mbito oral y coloquial. A cultura galega terÃ¡ que esperar atÃ© o s.XIX para ter a primeira gramÃ¡tica (`Saco e arce' − 1868), o seu primeiro libro impreso (`A gaita gallega' de XoÃ¡n Manuel Pintos − 1853), o seu primer diccionario (1884) e o seu primer estudo sobre a lengua (de Antonio de la Iglesia − 1886).

A producciÃ³n literaria galega deste perÃ-odo foi moi escasa; as obras que se conservan pÃ³dense clasificar en dous grupos: literatura popular e literatura culta.

Literatura popular:

- PoesÃ-a popular: Transmitida oralmente de xeraciÃ³n en xeraciÃ³n, trata os seguintes temas: o histÃ³rico ou de circunstancias; o do mariscal Pardo de Cela,; e o tradiciona − entroidos, cantigas de traballo, cantigas de cego,−.

- Narrativa: Destacan os contos e as lendas. Os contos poden ser maravillosos, ejemplares e humorÃ-sticos. As lendas poden ser etiolÃ³gicas, haxiogrÃ¡ficas e histÃ³ricas.

- Teatro: Abundan as representaciÃ³ns religiosas en datas sinaladas e tamÃ©n as profanas.

Literatura culta:

- Nos sÃ©calos XVI e XVII atÃ³panse distintas manifestaciÃ³ns literarias: Destacan, o `Soneto de Monterrei'; os dous sonetos compostos na onrra de dona Margarita de Austria (de GÃ³mez Tonel e VÃ¡zquez de Neira) e o soneto renacentista de Isabel de Castro e Andrade. TamÃ©n se coÃ±ecen unhas DÃ©cimas Ã³ apÃ³stolo Santiago (de MartÃ-n Torrado) e 9 romances Galegos. Na prosa consÃ©rvase o texto histÃ³rico `RelazÃ³n da carta executora'. E do teatro se coÃ±ecen O

`EntremÃ©s famoso sobre a pesca no rÃo MiÃ±o' e o `DiÃ¡logo de Alberte e Bieito'

- O sÃ©culo XVIII Ã© a etapa dos ilustrados: xente preparada en todos os Ã¡mbitos do saber e que traballaba pola recuperaciÃ³n cultural do galego.

Os ilustrados foron:

Frei MartÃn Sarmiento: Defendeu a utilidade e a necesidade da aprendisaxe do galego e demandou −no ensino, na Igrexa e na xustiza− moitos prexuÃzos lingÃ¼Ãsticos.

Diego Antonio de Cernadas: Foi cura de Fuime e autor de algÃºns poemas en galego

XosÃ© AndrÃ©s Gornide Saavedra: Escribiu libros sobre viaxes, historia natural, xeografÃa e lengua. Ã‰ o autor do soneto `A Filida'

Padre Saavedra: Escribiu sobre o lÃ©xico e a dialectoloxÃa galega

Irei Benito JerÃ³nimo: RedactÃ³ unha reflexiÃ³n sobre o galego−portuguÃ©s